

Oponentský posudek na habilitační práci:

Milan Svoboda, Jan Karel Rohn (1711–1779). Teolog barokní doby mezi historií a lingvistikou, Liberec 2018, 475 s.

PhDr. Milan Svoboda, Ph.D. předložil jako habilitační spis monografii věnovanou osobnosti a dílu významného, ale dnes již pozapomenutého barokního intelektuála, člena řádu křižovníků s červeným srdcem, Jana Karla Rohna. Uvedená práce je výsledkem autorova dlouhodobého badatelského zájmu o vytýčenou problematiku. Úvodem musím konstatovat, že k posuzovanému textu nemám žádnou podstatnou výhradu, považuji ho za kvalitní zpracování zajímavého a z hlediska poznání období přechodu od baroka k osvícenství také velmi přínosného tématu.

Práce má logickou strukturu, text je členěn do úvodu, čtyř výkladových kapitol a závěrečného shrnutí. V úvodní pasáži (kapitola 1.) autor líčí své setkávání s J. K. Rohnem a poukazuje na svůj vztah k této osobnosti, seznamuje se stavbou své práce, jejími cíli a smyslem. Následující pasáž (kapitola 2.) tvoří Rohnův životopis. Autor zde shromáždil základní biografické údaje a informace o jeho jednotlivých dílech jak obecně historického, tak i regionálně dějepisného a konečně též lingvistického zaměření. Současně však sleduje J. K. Rohna se zřetelem k jeho řeholnímu postavení, náboženským postojům, společenským kontaktům a v neposlední řadě i k metodám jeho historické práce.

Těžištěm Svobodovy publikace jsou tři následující kapitoly, které postupně rozebírají Rohnovo dílo. Nejprve (kapitola 3.) je pojednáno o jeho díle historickém. Milan Svoboda seznamuje s jeho pracemi k regionálním dějinám, s invencí sleduje jeho pojetí času, zabývá se jeho pohledy na společenské minority, všímá si jeho východisek a pramenů. A v neposlední řadě se také věnuje jeho přístupu k tomu, co lze považovat za pravdivost při zpracování minulosti. Dalším tématem zpracovaným v této kapitole jsou Rohnovy práce k církevním dějinám, a to nejen texty věnované vlastnímu řádu cyriaků, ale šířeji také pojednání zahrnující náboženskou a církevní problematiku českých zemí. Uvedenou historiografickou pasáž pak M. Svoboda uzavírá pohledem na využití Rohnova díla v novější regionální historiografii a velmi zajímavou úvahou o jeho přístupu ke konfesní tematice v českých dějinách 17. století.

Druhou velkou kapitolu zaměřenou na Rohnovo dílo (kapitola 4.) autor věnoval jeho textům z oblasti lingvistické a lexikografické. Podle svých slov k těmto tématům přistupoval čistě z pozic historika. To mu – na rozdíl od úzce lingvistického přístupu jazykovědců, s nímž ve svém textu seznamuje – umožnilo vyhnout se stereotypnímu negativnímu hodnocení Rohnových lexikografických prací, jež vychází z poměrně příkrých soudů J. Dobrovského a J. Jungmanna. Milan Svoboda dokázal pochopit, ocenit a nově interpretovat Rohnovo lexikografické dílo, které sleduje a hodnotí s přihlédnutím k jeho historickému myšlení.

Do poslední kapitoly (kapitola 5.) své práce autor zahrnul Rohnovy hudební aktivity. Zde narazil na největší potíže, protože vlastní skladby tohoto ředitele kůru v kostele sv. Kříže se nedochovaly a mohl tak Rohnovu činnost pouze přibližně rekonstruovat na základě jiných pramenů. Ale i s tímto problémem se M. Svoboda úspěšně vypořádal a dokázal alespoň zařadit jeho hudební tvorbu do kontextu ostatní činnosti tohoto pozdně barokního intelektuála.

V závěrečném stručném shrnutí celé práce (kapitola 6.) se autor pokusil zhuštěně předložit alespoň některé své poznatky. Habilitační spis má také obsáhlé přílohy sestávající z nejrůznějších Rohnových textů (publikovaných tiskem i rukopisných, textů z jeho různých pojednání, ale i z korespondence apod.) a dalších materiálů, které doplňují předchozí výklad. Mimo jiné sem autor zařadil český heslář z dosud nepublikovaného slovníku *Analecta Grammatico-Historica*, *Idiomati triplici Boemico-Latino-Germanico adaptata*, respektive z jeho dochovaných částí.

I ze stručného nástinu obsahu posuzované práce vyplývá, že se zdaleka nejedná – jak by snad mohl naznačovat její název – pouze o životopis a rozbor díla studovaného učenice. V podstatě jde o promyšlenou mikrohistorickou sondu, která na působení jednoho literárně činného řeholníka odkrývá jeho znalosti, myšlenkový svět, způsob uvažování, tedy záležitosti obecnější platnosti. A také ukazuje možnosti práce řeholního historika, limity pro originální přístup k jazykovědě před Dobrovským a činnost hudebníka na soumraku barokní epochy v Čechách.

Pro Svobodův badatelský přístup je v předložené práci charakteristický důraz na mezioborovost, který odpovídá širokému poli zájmů a aktivit J. K. Rohna. To ostatně naznačuje již sám název, který uvádí dvě velké Rohnovy oblasti zájmu – dějepiscectví a jazykovědu. Autor se ovšem ve svém výzkumu dotýká i dalších oborů, především dějin hudby, ale zprostředkovaně také knihovnědy, výtvarného umění, dějin kartografie apod. Dalším typickým znakem Svobodova přístupu v posuzované habilitační práci je přihlížení k širším kontextům. Důsledně zasazuje studovanou osobnost i její práce do širších souvislostí, a to jak v oblasti Rohnova historického myšlení a spisování, tak také u díla zabývajícího se jazykovědou a slovníky, kde nalézá vzory a analogie k jeho pracím ve starší době. Na Svobodově habilitačním pojednání oceňuji také použitý jazyk, jenž je kultivovaný, jasný a dobře srozumitelný, místy projevuje i určité literárnější ambice.

Celkově mohu konstatovat, že předložená habilitační monografie PhDr. Milana Svobody, Ph.D. představuje velmi kvalitní vědecké pojednání, které by zcela jistě mělo být vydáno tiskem. Jedná se o moderní, metodologicky nápaditý a nesporně přínosný výsledek systematického badatelského úsilí. Podle mého soudu uvedená práce splňuje vysoké odborné nároky a dokládá Svobodovu nespornou vědeckou erudici a dlouholetou badatelskou zkušenost. Z těchto důvodů ji velmi rád doporučuji k obhajobě v rámci habilitačního řízení na Filozoficko-přírodovědecké fakultě Slezské univerzity v Opavě.

V Praze 26. července 2019



prof. PhDr. Jiří Mikulec, CSc.